

PROPOSED SYLLABUS OF M.A. DHARMASTRA
(CBCS COURSE)

COURSECODE		SEMESTER –I	Hours / Week	Tutorial / Week	Credit	Internal Marks	External Marks
		NAME OF PAPER					
MADSC101	CORE	मनुस्मृति: -1	5	1	6	20	80
MADSC102	CORE	याज्ञवल्क्यस्मृति: -1	5	1	6	20	80
MADSC103	CORE	गौतमधर्मसूत्रम्	5	1	6	20	80
MADSD104	DSE	प्रायोगिकसंस्कृतम्	4	-	4	20	80
VALUE ADDED COMPULSORY COURSE(Not for CGPA)							
MASVSVA105	VALUE ADDED	संगणककौशलम्	4	0	2	12	48
TOTAL CREDITS					24		
SEMESTER –II							
MADSC201	CORE	मनुस्मृति: -2	5	1	6	20	80
MADSC202	CORE	याज्ञवल्क्यस्मृति: -2	5	1	6	20	80
MADSC203	CORE	कौतिलीयार्थशास्त्रस्य प्रथमाध्यायः	5	1	6	20	80
MADSD 204	DSE	धर्मशास्त्रस्येतिहासः	4		4	20	80
MASDVA205	VALUE ADDED	भारतीयसंस्कृतिः	4	0	2	12	48
TOTAL CREDITS					24		

		SEMESTER-III					
MADSC301	CORE	मनुस्मृतिः -3	5	1	6	20	80
MADSC302	CORE	याज्ञवल्क्यस्मृतिः -3	5	1	6	20	80
MADSC303	CORE	कामरूपीयधर्मशास्त्रम्	5	1	6	20	80
MADSE304	Elective/ Open	वैज्ञानिकसाहित्यस्येतिहासः	4	0	4	20	80
		TOTAL CREDITS			22		
		SEMESTER -IV					
MADSC401	CORE	आधुनिकहिन्दुविधिः	5	1	6	20	80
MADSC402	CORE	कालसत्तानिर्णयः तिथिसामान्यनिर्णयः च	5	1	6	20	80
MADSC403	CORE	जीमूतवाहनस्य दायभागः	5	1	6	20	80
MADSE404	Elective/ Open	शोधप्रविधिः लघुशोधप्रबन्धश्च	4	0	4	20	80
		TOTAL CREDITS			22		

मूल्याङ्कनयोजना -

➤ प्रत्येकं सत्रे आन्तरिकी-बाह्ये परीक्षे भवतः।

➤ आन्तरिकीपरीक्षा - 20%

प्रतिपत्रं मूल्याङ्कस्य प्रारूपम् -

क्र.सं.	मूल्याङ्कनम्	पूर्णाङ्काः
1.	लिखितपरीक्षा	30
2.	संगोष्ठी/ गृहकार्यम्/ उपस्थिति/ शैक्षिकभ्रमणम्	10
		40

प्राप्ताङ्कग्रहणम् -	= प्राप्ताङ्काः(1+2)/2
----------------------	------------------------

- बाह्य(सत्रान्त)परीक्षा – 80%
- प्रश्नपत्रनिर्माणयोजना –
  1. प्रश्नपत्रस्य भाषा संस्कृतं भविष्यति।
  2. प्रश्नपत्रे पूर्णाङ्का अशीतिः(80) भविष्यन्ति।
  3. प्रश्नपत्रे खण्डत्रयं भविष्यति।
  4. प्रथमखण्डे अतिलघूत्तरात्मकाः दश(10) प्रश्ना भविष्यन्ति। सर्वे अनिवार्या भवन्ति। प्रत्येकं प्रश्नाः एकाङ्कात्मकाः(1) भवन्ति।
  5. द्वितीयखण्डे लघूत्तरात्मकाः सप्त(07)प्रश्नाः भविष्यन्ति। सप्तसु पञ्चानामुत्तराण्यपेक्षितानि भवन्ति। प्रत्येकं प्रश्नाः षडाङ्कात्मकाः(6) भवन्ति।
  6. तृतीयखण्डे दीर्घोत्तरात्मकाः षट् (06) प्रश्नाः भविष्यन्ति। षट्सु चतुर्णामुत्तराण्यपेक्षितानि भवन्ति। प्रत्येकं प्रश्नो दशाङ्कात्मको(10) भवति।

भागः	प्रश्नानां क्रमः	प्रश्नानां संख्या	उत्तरापेक्षितानां प्रश्नसंख्या	पूर्णाङ्काः
प्रथमखण्डः (अतिलघूत्तरीयाः प्रश्ना)	1 – 10	10	10	1x10=10
द्वितीयखण्डः (लघूत्तरीयाः प्रश्ना)	11 – 17	7	5	6x5 =30
तृतीयखण्डः (दीर्घोत्तरीयाः प्रश्ना)	18 – 23	6	4	10x4=40
योगः		23	19	80

ध्यातव्यम् –

- पाठ्यक्रमस्य प्रत्येकं निर्धारितांशानां समावेश निर्मिते प्रश्नपत्रेऽवश्यमेव स्यादिति।

प्रथमषण्मासिकः

प्रथमपत्रम्

MADSC101

मनुस्मृतिः -1

क्रेडिट- 6

अङ्काः- 80

मनुस्मृतेः मन्वर्थमुक्तावलीसहित-प्रथमाध्यायः (सम्पूर्णम्)

पाठविभाजनम् -

UNIT I: जगदुत्पत्तिवर्णनादाराभ्य कामक्रोधादिसृष्टिपर्यन्तम्

1.5 क्रेडिट

(प्रथमाध्यायस्य 1-25 श्लोकाः)

UNIT II: सधर्माधर्मविवेकादाराभ्य उद्भिज्जानां गणनापर्यन्तम्

1 क्रेडिट

(प्रथमाध्यायस्य 26-46 श्लोकाः)

UNIT III: वनस्पतिवृक्षेभ्योः स्वरूपादाराभ्य दैवाहोरात्रकथनपर्यन्तम्

1 क्रेडिट

(प्रथमाध्यायस्य 47-68 श्लोकाः)

UNIT IV: चतुर्युगप्रमाणादाराभ्य ब्राह्मणस्य श्रेष्ठत्वपर्यन्तम्

1.5 क्रेडिट

(प्रथमाध्यायस्य 69-96 श्लोकाः)

UNIT V: ब्राह्मणस्य श्रेष्ठत्वादाराभ्य ग्रन्थार्थानुक्रमणिकापर्यन्तम्

1 क्रेडिट

(प्रथमाध्यायस्य 97-119 श्लोकाः)

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थः

1. मनुस्मृतिः, आचार्य जगदीशलाल शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली

द्वितीयपत्रम्

MADSC 102

याज्ञवल्क्यस्मृतिः -1

क्रेडिट- 6

अङ्काः- 80

याज्ञवल्क्यस्मृतेः मिताक्षरावृत्तिसहित-आचाराध्यायः

पाठविभाजनम् -

UNIT I: उपोद्घातप्रकरणादाराभ्य ब्रह्मचारिप्रकरणस्य ब्रह्मचर्यावधिपर्यन्तम्

1.(1-36)

1.5 क्रेडिट

UNIT II: ब्रह्मचारिप्रकरणस्य उपनयनकालस्य च परमावधिम् आरभ्य
विवाहप्रकरणस्य कन्यादाने वरनियमपर्यन्तम् 1(37-55)

1.5 क्रेडिट

UNIT III: गृहस्थधर्मप्रकरणादारभ्य अनध्यायप्रकरणपर्यन्तम् 1(....-166)

1.5 क्रेडिट

UNIT IV: आचाराध्यायस्य राजधर्मप्रकरणम् 1(....-368) 1.5
क्रेडिट

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थः-

1. याज्ञवल्क्यस्मृतिः, डा. उमेशचन्द्र पाण्डेय, चौखम्भा संस्कृत संस्थान,
वाराणसी

तृतीयपत्रम्

MADSC103

गौतमधर्मसूत्रम्

क्रेडिट- 6

अङ्काः - 80

पाठविभाजनम् -

UNIT I: प्रथमप्रश्नस्य प्रथमाध्यायात् चतुर्थाध्यायपर्यन्तम्

2 क्रेडिट

UNIT II:द्वितीयप्रश्नस्य प्रथमाध्यायात् चतुर्थाध्यायपर्यन्तम्

2 क्रेडिट

UNIT III: तृतीयप्रश्नस्य चतुर्थाध्यायः, अष्टमाध्यायः, नवमाध्यायः,

दशमाध्यायः च 2 क्रेडिट

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थः-

1. गौतमधर्मसूत्राणि, डा. उमेशचन्द्र पाण्डेय, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी

चतुर्थपत्रम्

MADSD104

प्रायोगिकसंस्कृतम्

क्रेडिट- 4

अङ्काः- 80

पाठविभाजनम् -

UNIT I:सम्भाषणकौशलम्, दिनचर्या, समयसंख्याज्ञानम्,

नित्यव्यवहार्यवस्तुज्ञानम्, क्रियापदज्ञानम् (लट्-लोट्-लृट्-लङ्-लकारेषु प्रयोगाश्च),

संज्ञाशब्दरूपाणि (राम, बालिका, लेखनी, फलम्, पितृ, साधु, हरि-इत्यादीनां

नित्योपयोगिनां वस्तूनां शब्दानां प्रयोगसहितपरिज्ञानम्), अव्ययज्ञानम्,

प्रत्ययज्ञानम् (क्तवतु-क्त्वा-ल्यप्-तुमुन्-शतृ-शानच्-आदीनां

प्रयोगसहितपरिज्ञानम्), कारकविभक्तिज्ञानम्, वाच्यम्

2 क्रेडिट

UNIT II:संस्कृतानुवादः, बोधनपरीक्षणम्, अनुच्छेदलेखनम्, लिप्यन्तरम्,
पत्रलेखनम् वार्तालेखनम्

2 क्रेडिट

पाठ्यक्रमे सहायकग्रन्थाः-

1. बृहत्-अनुवाद-चन्द्रिका, चक्रधर नौटियाल हंस शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली
2. अनुवाद-चन्द्रिका, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी
3. संस्कृतव्याकरणचन्द्रिका, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी
4. भाषाप्रवेशः, संस्कृतभारती
5. अभ्यासदर्शिका, संस्कृतभारती

पञ्चमपत्रम्

MASVSVA105

संगणककौशलम्

क्रेडिट- 2

अङ्काः- 60

पाठविभाजनम् -

प्रथमभागः - संगणकस्यपरिचयः 0.5 क्रेडिट

द्वितीयभागः - आई.सी.टी – सामान्यसंक्षिप्तयःशब्दावलीच

0.5 क्रेडिट तृतीयभागः -शक्ति-केन्द्रम्, अन्तर्जाल-सञ्चरणम्,

अणुसङ्केतश्च 0.5 क्रेडिट चतुर्थभागः -

संगणकेसंस्कृतटंकनकार्यम् 0.5 क्रेडिट

पाठ्यक्रमे सहायकग्रन्थाः

1. PC Software, SushilGoel, Natraj Publishing House
2. Computer Fundamentals of Programming, SushilGoel, Natraj Publishing House
3. Educational Technology & ICT, Dr. S.K.Mangal, Dr. (Mrs) Uma Mangal, Tandon Publications.

द्वितीयषण्मासिकः

प्रथमपत्रम्

MADSC201

मनुस्मृतिः -2

क्रेडिट-6

अङ्काः- 80

मनुस्मृतेः मन्वर्थमुक्तावलीसहित-द्वितीयाध्यायः (सम्पूर्णम्)

पाठविभाजनम् -

UNIT I: धर्मसामान्यलक्षणादाराभ्य उपनयनसंस्कारपर्यन्तम्

1.5 क्रेडिट

(द्वितीयाध्यायस्य 1-48 श्लोकाः)

UNIT II: ब्राह्मणादीनां भिक्षाचरणादाराभ्य सन्ध्याहीनः शूद्रत्वप्रतिपादनपर्यन्तम्

1.5 क्रेडिट

(द्वितीयाध्यायस्य 49-103 श्लोकाः)

UNIT III: वेदपाठाशक्तौ सावित्रीमंत्रजपादाराभ्य मूर्खनिन्दापर्यन्तम्

1 क्रेडिट

(द्वितीयाध्यायस्य 104-158 श्लोकाः)

UNIT IV: शिष्येभ्यो मधुरवाणीप्रयुक्तेव्यादाराभ्य स्त्रीस्वभावकथनपर्यन्तम्

1 क्रेडिट

(द्वितीयाध्यायस्य 159-214 श्लोकाः)

UNIT V: मात्रादिभिः सह एकान्तवासनिषेधादाराभ्य

द्वितीयाध्यायस्यसमाप्तिपर्यन्तम् 1 क्रेडिट

(द्वितीयाध्यायस्य 215-249 श्लोकाः)

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थः

6. मनुस्मृतिः, आचार्य जगदीशलाल शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली

द्वितीयपत्रम्

MADSC202

याज्ञवल्क्यस्मृतिः -2

क्रेडिट - 6

अङ्काः - 80

याज्ञवल्क्यस्मृतेः मिताक्षरावृत्तिसहित-व्यवहाराध्यायः

पाठविभाजनम् -

UNIT I: व्यवहाराध्यायस्य व्यवहारमातृकाप्रकरणादारभ्य

अव्यवहारमातृकाप्रकरणपर्यन्तम् 1 क्रेडिट

UNIT II: व्यवहाराध्यायस्य ऋणादानप्रकरणम्

1

क्रेडिट

UNIT III: व्यवहाराध्यायस्य उपनिधिप्रकरणादारभ्य साक्षिप्रकरणपर्यन्तम्

1 क्रेडिट

UNIT IV: व्यवहाराध्यायस्य लेख्यप्रकरणादारभ्य दिव्यप्रकरणपर्यन्तम्

1 क्रेडिट

UNIT V: व्यवहाराध्यायस्य दायभागप्रकरणम्

1 क्रेडिट

UNIT VI: व्यवहाराध्यायस्य सीमाविवादप्रकरणादारभ्य व्यवहाराध्यायस्य

समाप्तिपर्यन्तम् 1 क्रेडिट

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थः-

1. याज्ञवल्क्यस्मृतिः, डा. उमेशचन्द्र पाण्डेय, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी

तृतीयपत्रम्

MADSC203

कौटिलीयार्थशास्त्रस्य प्रथमाध्यायः

क्रेडिट - 6

अङ्काः - 80

पाठविभाजनम् -

UNIT I: कौटिलीयार्थशास्त्रस्य विनयाधिकारिकादारभ्य वृद्धसंयोगपर्यन्तम्

1.5 क्रेडिट

(कौटिलीयार्थशास्त्रस्य 1 – 5 अध्यायाः)

UNIT II: कौटिलीयार्थशास्त्रस्य अरिषड्वर्गत्यागादारभ्य

मन्त्रिपुरोहितोत्पत्तिपर्यन्तम्

1 क्रेडिट

(कौटिलीयार्थशास्त्रस्य 6 – 9 अध्यायाः)

UNIT III: कौटिलीयार्थशास्त्रस्य उपाधिभिः अमात्यानां च शौचाशौचज्ञानादारभ्य
स्वविषये कृत्याकृत्यपक्षरक्षणपर्यन्तम् (कौटिलीयार्थशास्त्रस्य 10 – 13 अध्यायाः)

1 क्रेडिट

UNIT IV: कौटिलीयार्थशास्त्रस्य परविषये कृत्याकृत्यपक्षोपग्रहादारभ्य

राजपुत्रवृत्तिपर्यन्तम्

(कौटिलीयार्थशास्त्रस्य 14 – 18 अध्यायाः)

1.5

क्रेडिट

UNIT V: कौटिलीयार्थशास्त्रस्य राजप्रणिधिविषयादारभ्य आत्मरक्षणपर्यन्तम्

1 क्रेडिट

(कौटिलीयार्थशास्त्रस्य 19 – 21 अध्यायाः)

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थः-

1. कौटिलीयार्थशास्त्रम्, ओ. पी. कांगले, मुम्बाई, प. कुलमणिमिश्रसम्पादितम्,
नारायणप्रेस, पुरी, 1986

2. कौटलीयार्थशास्त्रम्, रजनीकान्त देवशर्मासम्पादितम्, असम प्रकाशन परिषद, 1977

चतुर्थपत्रम्
MADSD204
धर्मशास्त्रस्येतिहासः

क्रेडिट- 4

अङ्काः- 80

पाठविभाजनम् -

UNIT I: धर्मशब्दस्य धर्मशास्त्रस्य च अर्थः लक्षणमितिहासं च
1,5 क्रेडिट

UNIT II: धर्मसूत्रधर्मशास्त्राणां प्रतिपाद्यविषयाः 1 क्रेडिट

UNIT III: प्रमुख-धर्मसूत्राणां धर्मशास्त्राणां च परिचयः 2
क्रेडिट

UNIT IV: असमराज्ये धर्मशास्त्रचर्चा (कामरूपीयस्मृतिलेखकानां परिचयः
कृतयः च) 1.5 क्रेडिट

पाठ्यक्रमे सहायकग्रन्थाः-

1. प्रो. जयकृष्णमिश्रः, धर्मशास्त्रस्येतिहासः (प्रथमभागः), चौखम्बासंस्कृत सीरीज, वाराणसी
2. आचार्य राजेन्द्र प्रसाद पाण्डेय, धर्मद्रुम, चौखम्बा विद्याभवन, दिल्ली
3. किरण शर्मा, असमत संस्कृतर चर्चा, असम संस्कृत महासभा, 2004.

4. आचार्य मनोरंजन शास्त्री, पुरणि असमर धर्म आरु दर्शन
5. P.V.Kane, History of Dharmasastra (Vol.1)
6. B.K.Swain – Dharmasastra An Introduction
7. Naliniranjan Sharma, The Kāmarupa School of Dharmasāstra , PunthiPustak, Calcutta, 1995

VALUE ADDAD PAPER II

पञ्चमपत्रम्

MADSV205

भारतीयसंस्कृतिः

क्रेडिट – 2

अङ्काः - 60

पाठविभाजनम् -

UNIT I: भारतीयसंस्कृतेः परिचयः 0.5

क्रेडिट

UNIT II: भारतीयसंस्कृतेः स्रोतानां परिचयः 1 क्रेडिट

(वेदधर्मशास्त्रोपनिषद्पुराणरामायणमहाभारतादीनां परिचायत्मकज्ञानम्)

UNIT III: हिन्दुसंस्काराः, आश्रमव्यवस्था, पञ्चमहायज्ञाः 0.5

क्रेडिट

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थः

1. भारतीयसंस्कृतेः परिचयः, डा. रामजी उपाध्याय, चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान, वाराणसी

2. वैदिकवाङ्मयस्येतिहासः, सम्पादकः- आचार्य जगदीशचन्द्रमिश्रः,
चौखम्बासुरभारतीप्रकाशनम्
3. संस्कृतसाहित्यस्येतिहासः, सम्पादकः- रामचन्द्रमिश्रः, चौखम्बा प्रकाशन,
वाराणसी

तृतीयषण्मासिकः

प्रथमपत्रम्

MADSC301

मनुस्मृतिः -3

क्रेडिट - 6

अङ्काः 80

मनुस्मृतेः मन्वर्थमुक्तावलीसहित-सप्तमाध्यायः (सम्पूर्णम्)

पाठविभाजनम् -

UNIT I: राजधर्मादारभ्य इन्द्रियजयपर्यन्तम्

1

क्रेडिट

UNIT II: कामज-क्रोधजादिव्यसनत्यागादारभ्य सम्मुखमरणे स्वर्गप्राप्तियपर्यन्तम्

1 क्रेडिट

UNIT III: कूटाश्रादिनिषेधादारभ्य श्रोत्रियवृत्तिकल्पनपर्यन्तम्

1 क्रेडिट

UNIT IV: शाकादिव्यवहारिणः स्वल्पकरादारभ्य शत्रुसेविमित्रादीनां

सावधानपर्यन्तम् 1.5 क्रेडिट

UNIT V: व्युहकरणादारभ्य राजधर्माध्यायसमाप्तिपर्यन्तम्
क्रेडिट

1.5

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थः

1. मनुस्मृतिः, आचार्य जगदीशलाल शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली

द्वितीयपत्रम्

MADSC302

याज्ञवल्क्यस्मृतिः-3

क्रेडिट – 6

अङ्काः 80

याज्ञवल्क्यस्मृतेः मिताक्षरावृत्तिसहित-प्रायश्चित्ताध्यायः

पाठविभाजनम् -

UNIT I: प्रायश्चित्ताध्यायस्य आदितः अशौचप्रकरणादारभ्य
आपद्धर्मप्रकरणपर्यन्तम् 3 क्रेडिट

UNIT II: वानप्रस्थप्रकरणादारभ्य यतिधर्मप्रकरणपर्यन्तम्
क्रेडिट

3

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थः-

1. याज्ञवल्क्यस्मृतिः, डा. उमेशचन्द्र पाण्डेय, चौखम्भा संस्कृत संस्थान,
वाराणसी

तृतीयपत्रम्

MADSC303

कामरूपीयधर्मशास्त्रम्

क्रेडिट - 6

अङ्काः 80

गङ्गाजलम् तीर्थकौमुदी च

पाठविभाजनम् -

UNIT I: गङ्गाजलस्य प्रथमाध्यायः (महापातकनिरूपणम्)

गङ्गाजलस्य द्वितीयाध्यायः(स्मृतिसागरसारम्)- व्रतानि (शिवचतुर्दशी, अशोकाष्टमी, अम्बुवाची, मनसापंचमी, रोहिण्याष्टमी, कोजागरः, दोलयात्रा)

3 credit

UNIT II: तीर्थकौमुदीग्रन्थस्यआदितः कामरूपनिर्णयपर्यन्तम् (तीर्थानि, तीर्थसामान्यफलानि, तीर्थविशेषफलानि.....कामरूपनिर्णयपर्यन्तम्)

3credit

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थौ-

1. दामोदरमिश्रकृतगङ्गाजलम्, अनु. हास्यनाथ देवशर्मा, लक्ष्मीपुरजिला ब्राह्मण समाज, लक्ष्मीपुर
2. पीताम्बरसिद्धान्तवागीशविरचिता तीर्थकौमुदी, सम्पा. ड. विश्वनारायण शास्त्री, आ.वि.ला.क., उत्तर गुवाहाटी

चतुर्थपत्रम्

MADSE304

वैज्ञानिकसाहित्यस्येतिहासः

क्रेडिट- 4

अङ्काः - 80

वैज्ञानिकसाहित्यस्य इतिहासः

4 क्रेडिट

पाठविभाजनम् -

आयुर्वेदशास्त्रम्, गणितशास्त्रम्, खगोलशास्त्रम्, ज्योतिषशास्त्रम्, रसायनशास्त्रम्,
कृषिविज्ञानम्

सहायकग्रन्थाः -

1. संस्कृतवाङ्मयस्येतिहासः, धीरेन्द्रनाथ वन्द्योपध्याय, संस्कृत पुस्तक
भाण्डार, कोलकाता
2. संस्कृत साहित्य का इतिहास - आचार्य बलदेव उपाध्याय

चतुर्थषण्मासिकः

प्रथमपत्रम्

MADSC401

आधुनिकहिन्दुविधिः

क्रेडिट - 6

अङ्काः - 80

आधुनिकहिन्दुविधिः (सम्पूर्णम्)

पाठविभाजनम् -

UNIT I:आधुनिकहिन्दुविधिग्रन्थस्य प्रथमाध्यायादारभ्य द्वितीयाध्यायस्य
हिन्दुविवाहस्याभिसन्धिपर्यन्तम् 1.5
क्रेडिट

UNIT II:आधुनिकहिन्दुविधिग्रन्थस्य हिन्दुविवाहोत्सवादारभ्य
स्थायिनिर्वहणभरणपोषणपर्यन्तम्
1.5 क्रेडिट

UNIT III: आधुनिकहिन्दुविधिग्रन्थस्य सन्तानानामभिरक्षणादारभ्य सगोत्र-
सपिण्डानां मध्ये उत्तराधिकारक्रमपर्यन्तम्
1 क्रेडिट

UNIT IV: आधुनिकहिन्दुविधिग्रन्थस्य पुरुषकलनादारभ्य
दत्तकपञ्जीकरणप्राविधानपर्यन्तम्
1 क्रेडिट

UNIT V: आधुनिकहिन्दुविधिग्रन्थस्य भार्याया भरणपोषणादारभ्य
हिन्दुदेवोत्तरविधिपर्यन्तम्
1 क्रेडिट

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थः-

1. आधुनिकहिन्दुविधिः, प्रो. किशोरचन्द्रमहापात्रप्रणीतः, भाइना प्रिन्टिं वार्कस्,
पुरी, 2015

द्वितीयपत्रम्

MADSC402

कालसत्तानिर्णयः तिथिसामान्यनिर्णयः च

क्रेडिट – 6

अङ्काः – 80

पाठविभाजनम् -

UNIT I: कालसत्तानिर्णयः (काललक्षणम्, कालभेदाः, मलमासस्वरूपम्, मलमासे वर्ज्यावर्ज्यम्)

1 क्रेडिट

UNIT II: तिथिसामान्यनिर्णयः (प्रतिपदः सप्तमीतिथिं यावत्तिथिनिर्णयः)

2 क्रेडिट

UNIT III: अष्टमी तिथिसामान्यनिर्णयः (अष्टमीसामान्यनिर्णयः, अशोकाष्टमी, दुर्वाष्टमी, राधाष्टमी, महाष्टमी, गोष्ठाष्टमी, जन्माष्टमी, प्रथमाष्टमी, व्रतप्रयोगः)

1.5 क्रेडिट

UNIT IV: नवमीदशमीतिथिसामान्यनिर्णयः (नवमीसामान्यनिर्णयः, महानवमी, रामनवमी, सीतानवमी, वासन्तिकनवरात्रम्, नवरात्रव्रतपद्धतिः, विजयादशमी, अपराजितादशमी, कुष्माण्डदशमी)

1.5 क्रेडिट

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थः-

1. काशीनाथ उपाध्यायस्य धर्मसिन्धुः, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी
2. कमलाकरभट्टस्य निर्णयसिन्धुः, रुपेश ठाकुर प्रसाद प्रकाशन, वाराणसी
3. माधवाचार्यस्य कालमाधवः, चौखम्भा संस्कृत भवन, वाराणसी
4. रघुनन्दनस्य तिथितत्वम् इत्यादयः

तृतीयपत्रम्

MADSC403

जीमूतवाहनस्य दायभागः

क्रेडिट - 6

अङ्काः - 80

जीमूतवाहनस्य दायभागः (आदितः अष्टमाध्यायपर्यन्तम्)

पाठविभाजनम् -

UNIT I: दायभागग्रन्थस्य प्रथमाध्यायः	1 क्रेडिट
UNIT II: दायभागग्रन्थस्य द्वितीयाध्यायः	1 क्रेडिट
UNIT III: दायभागग्रन्थस्य तृतीय-चतुर्थाध्यायौ	1.5 क्रेडिट
UNIT IV: दायभागग्रन्थस्य पञ्चमषष्ठाध्यायौ	1.5
क्रेडिट	
UNIT IV: दायभागग्रन्थस्य सप्तम-अष्टमाध्यायौ	1 क्रेडिट

पाठ्यक्रमे निर्धारितग्रन्थः-

1. दायभागः, जीमूतवाहनकृत, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी

चतुर्थपत्रम्

MADSE404

शोधप्रविधिः लघुशोधप्रबन्धश्च

क्रेडिट 6

अधिगमोद्देश्यानि –

- छात्रेभ्योऽनुसन्धानस्यार्थस्य परिभाषायाश्च प्रारम्भिकज्ञानम्।
- छात्रेभ्योऽनुसन्धानस्य सामान्यविधेः परिज्ञानम्।
- छात्रेभ्योऽनुसन्धानलेखने दक्षतानिर्माणम्।

अधिगमपरिणामाः –

- छात्राः शोधप्रविधेः सामान्यनियमान् ज्ञात्वा शोधविषयचयने कुशलाः भविष्यन्ति।
- छात्राः शोधप्रविधेरनुसारं शोधप्रबन्धनिर्माणे दक्षाः भविष्यन्ति।
- छात्राः भविष्ये करिष्यमाणे शोधकार्ये निपुणाः भविष्यन्ति।

प्रथमभागः -

1. शोधप्रविधिः - 3 क्रेडिट, 40 अङ्काः
  - 1.1. शोधसंज्ञा
  - 1.2. शोधप्रकृतयः
  - 1.3. शोधप्रकाराः
  - 1.4. शोधविषयचयनम्
  - 1.5. प्रकल्पसंरचना
  - 1.6. तथ्यसंग्रहणम्
  - 1.7. भाषान्तरीकरणम्
  - 1.8. मुद्रणसंशोधनप्रविधिः
  - 1.9. शोधप्रबन्धनिर्माणप्रविधिः
  - 1.10. सहायकग्रन्थसूची

द्वितीयभागः-

1. लघुशोधप्रबन्धलेखनम् - 2 क्रेडिट, 30 अङ्काः
2. वाक्परीक्षा - 1 क्रेडिट, 10 अङ्काः

सहायकग्रन्थाः -

1. संस्कृतशोधप्रविधिः - डॉ. सत्यनारायणआचार्य,
राष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्, तिरुपतिः।
2. संस्कृतशोधप्रविधिः - प्रो. प्रभुनाथ द्विवेदी, शारदा संस्कृत संस्थान,
वाराणसी।
3. शोधप्रविधि एवं पाण्डुलिपिविज्ञान - डॉ. अभिराजराजेन्द्र मिश्र,
4. शोधप्रविधिः - प्रो. देवेन्द्रनाथ पाण्डेय
5. अनुसन्धानस्य प्रविधि- प्रक्रिया - डॉ. नगेन्द्र, राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम्,
नवदेहली
6. संस्कृतशोधपारिजात - सत्यव्रत वर्मा
7. शोधप्रविधि एवं मात्रात्मक भूगोल - प्रो. हीरालाल यादव
8. शोध प्रविधि - डॉ. विनयमोहन शर्मा, नेशनल पब्लिशिंग हाउस, दिल्ली

पाठयोजना -

भागः	उपभागः	पाठ्यक्रमविवरणम्	Hyperlink	अध्यापनहो रा	श्रेयां शः
1.	शोधप्रविधिः				3
	1.1.	शोधसंज्ञा	1. https://ia804707.us.archive.org/10/items/in.ernet.dli.2015.273603/2015.273603.Shodh-Pravidhi.pdf	1	
	1.2.	शोधप्रकृतयः		2	
	1.3.	शोधप्रकाराः		5	
	1.4.	शोधविषयचयनम्		2	
	1.5.	प्रकल्पसंरचना	2. https://hi.wikibooks.org/wiki/%E0%A4%B6%E0%A5%8B%E0%A4%A7:%E0%A4%AA%E0%A5%8D%E0%A4%B0%E0%A4%B5%E0%A	5	
	1.6.	तथ्यसंग्रहणम्		5	
	1.7.	भाषान्तरीकरणम्		5	
	1.8.	मुद्रणसंशोधनप्रविधिः		5	
	1.9.	शोधप्रबन्धनिर्माणप्रविधिः		5	

		सहायकग्रन्थसूची	<u>4%BF%E0%A4%A7%E0%A4%BF %E0%A4%94%E0%A4%B0 %E0%A4%AA%E0%A5%8D%E0%A4%B0%E0%A4%95%E0%A5%8D%E0%A4%B0%E0%A4%BF%E0%A4%AF%E0%A4%BE</u> 3. https://archive.org/details/sanskrit-shodh-pravidhi	2	
2	1.	लघुशोधप्रबन्धलेखनम्			2
	2.	वाकपरीक्षा			1
सम्पूर्णयोगः				37	6